

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2 an c. 2.50
pentru
România și Strelnate
Pe an cor. 12.—
— Un nr. 8 III.—

OLTEANUL

INSERTIUNI:

se primesc cu
prețuri reduse.

Scrisori nefran-
cate se refuză.

Manuscripte nu
se înapozază.

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

REDACTIUNEA:

Făgăraș, Vâr-tér Nr. 46. (casele I. Peia).
— Vis-à-vis de Magistrat. —

Apare în fie-care Joi seara, sub
direcția unui comitet de redacție.

ADMINISTRAȚIUNEA:

Făgăraș, Vâr-tér Nr. 46. (casele I. Peia).
— Vis-à-vis de Magistrat. —

După zile mari.

(a. d.) Izvor nesecat de însuflețire, de bună pilduire și de reculegere națională, au fost aceste mărețe prăznuiri dela Sibiiu, din prilejul adunării generale a »Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român«, precum și serbarea aniversării de 100 de ani dela nașterea marelui și nemuritorului Mitropolit Andreiu baron de Șaguna, din Rășinari, unde, ca o netăgăduită mărturie a sufletelor recunoscătoare, în aceste zile de sărbătoare s'a desvâlit și bustul fericitului Arhiepiscop, ca în veci neperitoare să-i fie amintirea.

Despre toate astea însă, în mod demn și cu multă căldură s'a scris, la rândul său, și în foaia noastră. Acum ne nizuim să punem în vedere cinstiților cetitori mai mult însemnătatea și bunele urmări, provenite din sărbătorirea acestor zile rari, în viața unui neam.

De câte-ori nu s'au văzut însuflețiri și mai mari în sânul poporului nostru? De câte-ori n'a luat parte însuși poporul, țărânimea noastră, cu trup și suflet la acte și mai mărețe, la fapte de însemnătate istorică vecinică?... De câte-ori nu s'a vărsat chiar scumpul său sânge, pentru ca să întipărească și în istoria altor neamuri neștiutoare, ori cari nu voiau să știe, **urgisitul dar probatul prin prea multe probe de foc, nume de valah, pe care noi cu mândrie îl numim: român, ca adevărați erezi ai acelor, ce le purtăm nu numai numele, dar le moștenim și sufletul mare, voința tare și și structura, natura robustă, pa care orice vântuleț n'o spulberă, furtuna de suferințe și năcazuri, răsvrătite, în lanț nesfârșit, asupra capetelor noastre, n'a cutropit-o și nu o va cutropi niciodată!...**

De câte-ori n'a fost poporul nostru martor la evenimente istorice?...

Și cu toate astea pentru ce se încovoie, tristă frunza, la dogoritoarele

raze surizătoare, ale soarelui!?... Pentru ce șueră trist, într'un mut freamăt, codrul după o ploaie bogată și bine-făcătoare?... Pentru ce plânge mama bună și iubitoare la revederea fiilor voioși și sănătoși?... Pentru ce?...

Pentru că, are încă adânc săpata în inimă groaza de mulțimea nenorocirilor, ce putea să ajungă pe fii-și iubiți, îndepărtați pe o mai lungă vreme de sub scutu-i ocrotitor și dela dulcele-i sân!..

Nu prăznuirea unei zile mari și nu sărbătorirea unei aniversări mărețe a Arhiepiscopului nemuritor ne va ușura povara năcazurilor multe, **ci însuflețirea poporului prin fapte vii, îmbărbătarea fiilor unui neam prin pilduirea unor ființe supra omenești, aducerea la viață a unui neam, ce stă să desnădăduiască în vârtejul ispitelor de tot felul.** Și aceasta nu odată într'un an, nici cu prilejul unei aniversări, fără cu hotărârea lămurită, cu gândul înălțat și limpede și cu inima tare și curată, zi de zi, fără preget și zăbavă să lucrăm pentru ușurarea, deșteptarea și înălțarea oropsitului nostru neam, care din tot sgomotul aștorfel de prăznuiri cu puțin se alege.

Prin astea însă nu tragem la îndoială însemnătatea netăgăduită a acestor zile mari despre cari cu multă desfătare sufletească facem amintire.

Ținem a mărturisi însă, după cum ne spune sufletul, că facem întotdeauna, fără a ne mărgini la aceste sărbători naționale din urmă — mai mult zgomot, decât însuși lucrul în jurul căruia să lărmuiește! E o îndătinare veche acum, să nu ne mai batem capul cu prostimea, să figurăm însă negreșit, ca cei mai înălțărați luminători, ca cei mai neînfrânați luptători, ca cei mai mari binefăcători ai poporului.

De aicea provine apoi numărul cel mare al inteligenței noastre, cu dare de mână și reputație neîntrecută, vază și stimă, mai pe sus de toate, — ce ia parte la orice mișcare mai

de ceva, și se însiruie, a fală, între cei dintâi. Un an de zile își dorm somnul tihnit, fără multe frământări și lipsiți de orice tulburări sufletești, căci — lucru firesc — le-ar ruina mult sănătatea și le-ar opăci prospicierea îmbucurătoare și arătată și prin semne din afară. Infătoșarea de o deosebită vază și stimă, sunt o bună cheazășie că trăesc în un aier proaspăt, în o atmosferă sănătoasă.

E destul, ca la un moment sărbătoresc să-și ridice glasul și să fie ridicăți în alte sfere, în o înălțime, până unde gândul târziu și tulbure al poporului nostru (?) nu se poate ridica.

Aici stă apoi, Domnilor, pacoste, că inteligența noastră nu se mai poate înțelege cu țărânimea rămasă inapoi, în aspirații și avere — și prin urmare nici nu mai e ascultată de aceasta, la câte-o sărbare atât de înălțătoare de inimi, la câte un prilej atât de însemnat pentru întreg neamul nostru fără nici o deosebire. Și de aceea, nu e mirare, dacă ne plângem, că poporul nostru stă nepăsător în fața unor lucruri însemnate, pe cari foarte puțin ori chiar de loc nu le cunoaște.

Nu cerem muncă răpunătoare de puteri, distrugătoare de averi, ori nimicitoare de vieți omenești; cerem muncă cinstită neîntreuptă, fără preget și zăbavă, nu pentru unul ori pentru o castă de oameni, ci pentru toți fără nici o excepție, în ogorul neamului nostru. Atunci numai va veni vremea, mult așteptată vreme, când poporul mulțumitor de bunăstare, deștept și recunoscător, se va întruni de sine, ca prin minune, se prăsmuiască amintirea și se ridice la nemurire pe aceia, despre cari s'a încredințat, că i-au fost adevărați conducători, adevărați binefăcători!

Atunci se va prăznuși și marea și adevărata sărbătoare a neamului nostru.

Congresul național-bisericesc.

Congresul național-bisericesc al bisericii gr. or. române s'a deschis Joi 14 Octomvrie v. în Sibiu prin o cuvântare rostită de I. P. S. Mitropolitul I. Mețianu, în care arată starea cea grea a bisericii precum și pierderile ce le-a suferit biserica și neamul dela congresul trecut până acum.

În ședința de Joi, Vineri și Sâmbătă, s'au ales comisiunile obicinuite, s'au verificat mandatele deputaților și s'au votat unele propuneri ale comisiunilor.

Duminecă și Luni au avut loc cunoscutele serbări, ținute în Sibiu și Rășinari în amintirea nașterii lui Șaguna.

Cea dintâi ședință meritorică s'a ținut numai Marți, care a fost a patra ședință, în care s'a luat la dezbateri raportul general al Consistorului metropolitan.

În ședința a cincea de Miercuri au venit la rând cenzurarea socotelor fundațiunii Gozsdu, apoi raportul comisiunii bisericești și a comisiunii financiare, apoi socotelile fondurilor administrate la mitropolie, cari după dezbateri s'au luat la cunoștință și s'au aprobat.

De cel mai mare interes este raportul comisiunii speciale exmisse în cestiunea episcopilor noi.

Din cauza îmbulzei de material, raportul despre Congresul național-bisericesc s'a va continua în Nrul viitor.

Dați pentru școala română.

(Fapta generoasă a unui notar de cerc român. — Dărnicia acessta nobilă să servească drept pildă vrednică de urmat!)

Articolul de lege 27 din 1907 a dat mult de gândit capetelor luminate, că adevărat în ce chip s'ar putea ajuta școala română, aceasta cetățue de ocrotire a neamului nostru.

Fost'au și în timpurile vechi mai mulți bărbați mari de acestia, cari în cercul lor de activitate lucrau din răspuneri pentru a neamului întărire.

Un astfel de »mic,« dar de tot mare e și proprietarul, spectatul domn Eugeniu Bianu, notar cercual, care încă de mult își frământa mintea cu aflarea unei modalități, cu ajutorul căreia s'ar putea salva cel puțin școala din comuna sa natală Faget, unde e și sediul cercului notarial.

Comuna Faget e un sat în comitatul Târnava-Mică, care numără ceva peste 500 suflete, Români până la unul.

Solul sau pământul e puțin cam slab, dar mâna harnică a plugarului făgețan, face ca produsele sale să fie căutate.

Spectatul domn susnumit, fiind omul faptelor, și-a zis: »Voiu băga mâna în buzunar și voiu scoate din acela atâta, cât e de lipsă spre întregirea salariului fundamental învățătoresc, conform legii și în înțelegere cu susținătorii de școală, pentru acoperirea cuincuenalelor să contribuie și dânsii,« când pentru a doaua-oară a băgat mâna în buzunar: »ne luând în conziderare, că e tată la șasă copii.«

Spectatul domn Eugeniu Bianu, a depus la Banca Centrală Archiepiscopale din Blaj suma de 6000 coroane ca fundațiune cu acelaș nume, din interesele căreia sume să se acopere pentru totdeauna întregirea la salariul fundamental învățătoresc, iar cât privește cuincuenalele după o dezbateri a chestiunii în o ședință a reprezentanței comunale confesionale; a adus o hotărâre, ca să se mai facă o fundațiune, la care să contribuie fiecare individ al comunei confesionale, după puțină unde încă e pus sus numitul domn la locul prim de contribuire. Astfel rezultă și de aici suma de 4000 coroane.

În scopul acesta s'a prezentat Prea Veneratului Consistoriu metropolitan în Blaj un proiect.

Fapta se laudă de sine, de ar avea însă cât de mulți imitatori, despre ce nici nu dubităm. Pentru ce să uu poată face acelaș lucru avocatul, deputatul, protopopul, asesorul, cari au poziții destul de favorabile, asemenea vicarul, canonicul sau vlădicul?

Când ar face fiecare atâta, cât poate, de bună seamă nu am avea de ce ne plânge tot mereu, că soartea ne e vitregă și năcazurile ne copleșesc.

NOU TĂȚI.

Invitare la abonament:

pe anul acesta va fi . . . 4 cor. — f.
pe jumătate de an . . . 2 c. 50 fil.

Pentru România și străinătate:

pe acest an va fi 10 cor.
— Un număr] 10 filleri. —

— Vrednic de știut și de ținut minte.

Din strălucitul discurs rostit de păr. Dr. Vasile Lucaciu în fața mormântului nemuritorului Archiep. și Metrop. Andreiu Baron de Șaguna în Rășinari, Luni în 5 Oct. v. în numele clubului deputaților români — care a fost ascultat cu cea mai încordată atențiune — lăsăm să urmeze încheierea aceleia, care vrednică este s'o învețe și știe de rost toți fii neamului românesc. Iată'o: *Nu cunoaștem deosebire de clasă, mireni sau clerici, intelectuali sau țărani, nu ne desbină confesiunea, ci uniți în cugete și în simțiri, iubindu-ne legea românească și neamul și limba străbunilor noștri, vom lupta pe toate terenele jertfindu-ne chiar vieța, pentru fericirea și mărirea națiunii, a patriei, a tronului.*

— Mormântul mamei lui Șaguna.

P. C. Sa Părintele Gh. Ghenadie Bogoe-

vici din Budapesta a descoperit în cimitierul Kerepes al Budapestei mormântul mamei lui Șaguna. Crucea poartă inscripția următoare: »*Mult iubitei sale mame Anasztasia, prea prețuitului său frate Vreta și dulcele sale surori Ecaterina, ridică monumentul acesta Andreiu Șaguna episcop al Ardealului.*

— **Reforma la școalele comerciale superioare.** Ministrul nostru de culte s'a înțeles cu ministrul de comerți, ca să introducă un nou regulament la școalele comerciale superioare, conform căruia cursurile s'ar ridica de la trei ani la patru, în schimb însă vor fi șterse examenele de maturitate.

— **Fidanțare sau logodnă.** Dl. adv. de bun renume, Dr. Liviu Pandrea din Făgăraș, anunță fidanțarea sa cu gentila d-șoară Veturia Podoabă din Cluj, cari în loc de anunțuri de fidanțare au dăruit pe seama mesei studenților din Brașov suma de 20 cor. — Sincerile noastre felicitări.

— **Cununie.** Duminecă în 11/24 Oct. a. c. s'a serbat cununia religioasă a d-lui dr. Dumitru Borcia preot în Săliște fost și catichet la școalele din Făgăraș cu d-șoara Elena Irhaș, în biserica gr. or. din Băița. Călduroase felicitări.

— **O sărbătoare la curtea regală română.** În 3(16) l. c. înaintea de ameză a avut loc la Sinaia o rară sărbătoare care n'a fost numai a familiei regale, ci propriamente a țării întregi. Sâmbătă, îndeplinind prințul Carol etatea de 16 ani a fost înaintat conform statutelor casei de Hohenzolern sublocotenent în armată. A. S. R. a fost numit în primul batalion de vânători români. — Din acest incident s'a oficiat în dimineața zilei un serviciu divin, la care a luat parte întreaga familie regală precum și oaspeții. S'a eșit apoi în fața trupelor și lângă drapel A. S. R. a depus jurământul în mâna M. S. Regelui. Toată lumea până și soldații au plâns de emoție. Când A. S. R. a intrat în front lângă soldați, regele Carol a rostit următorul discurs: »Sunt 16 ani de când bubuitul tunurilor vestește capitalei României nașterea unui principe, salutat cu cea mai mare bucurie. Pot fi dar încredințat, că țara întreagă se unește astăzi cu mine spre a sărbători numirea întâiului vlăstar al casei mele, născut și crescut pe pământul strămoșesc, ca sublocotenent în întâiul batalion de vânători, comandat odinioară de moștenitorul tronului. Sunt sigur, că în vremuri depărtate se va aminti de acest moment solemn, când întemeietorul dinastiei, care a condus întreaga sa armată la isbândă hotărâse, ca principii români să fie numiți la vârsta de 16 ani ofi-ceri. Această cinste va fi fără îndoială un puternic îndemn pentru iubitul său nepot, care se va sili a merita printr'o deosebită sărguință și o muncă necurmată o distincțiune așa de înaltă. Având prin nașterea sa o situație privilegiată, el trebuie să știe, că nu poate avea drepturi fără datorii. Sper că dânsul va fi de-a pururea călăuzit de acest principiu și odată când Dumnezeu

NOVÁK JÁNOS
MAGAZIN DE MODĂ
pentru Dame și Domni. Făgăraș.

A sosit

NOUTĂȚILE pentru SAISONUL
de toamnă și iarnă. **PĂLĂRII**
pentru dame cu prețuri reduse.

va hotărî ca și dânsul să fie chemat să urmeze opera mea, va fi însuflit de frumoasa maximă a lui Frideric cel Mare: „Sunt cel dintâi slujbaş al statului”. Doresc din adâncul inimei mele, ca tânărul principe, care intră acum în armată, urmând încă studiile sale, să îndeplinească toate speranțele patriei sale. Caldele noastre urări îl însoțesc pretutindeni. Majestatea Sa Regele întorcându-se către A. S. R. Principele Carol îi comandă: „Sabia afară! Luați comanda întâiului pluton, al întâii companii, al întâiului batalion de vânători; să fiți totdeauna cel dintâu ca pildă de muncă, de datorie și de iubire de patrie!” După acest discurs s'au făcut defilare.

— **Audiență la castelul Peleş**, distinsul nostru amic profesorul seminarial, Dr. Comșa a fost primit la castelul Peleş din Sinaia în audiență, care a prezentat părechi regale române lucrarea sa mai nouă, anume: „Album de creștături în lemn”, cuprinzând 41 tabele splendid executate în culori. Albumul a stârnit la castel admirație, cucerind laudele M. M. L. L. Dl. Comșa în semn de grație extraordinară, a fost reținut la dejun, după care Regele a binevoit a se întreținea cu dsa timp de vre-o 3 pătrimi de oară. Este binemeritată distincția, de care s'a făcut părtaș neobositul profesor autorul duor opere etnografice de valoare neprețioasă, „Albumul de broderii și țesături” și „Albumul de creștături în lemn”. Albumul de creștături în lemn se află de vânzare la autor cu prețul de 24 cor.

— **Inima de mamă**. Din Kézdivásárhely se anunță: Singurul fiu al văduvei lui Kozma Mihály a fost luat cătană și trebuia acum să-și înceapă stagiul. Mama și-a petrecut fiul până la gară, unde și-a luat adio dela el. De abea plecase trenul când mama duce mâna la inimă și cade jos moartă. Autopsia a arătat că i s'au rupt inima sârmanei mame după singurul ei copil.

— **Blériot**. Eacă un nume necunoscut! Pân' acum oamenii mergeau pe jos,

călare, cu căruța, cu trenul, cu biclul (cu roata), cu automobil, pe năi și cu vapoară, iar acum nu să mai mulțămesc numai cu atâta, voiesc mai mult, voiesc să sboare și ca păsările, căs șozi oamenii! Așa Blériot un francez, a făcut o mașină, un monoplan cu ajutorul căruia a zburat preste mare din Franța în Anglia, și de atunci a făcut mai multe probe, cari toate i-au succedat, izbutit, și i-au dus vestea și povestea preste țări și mări. Duminecă, Blériot a fost și în Bpesta, unde s'a ridicat în aer de 3 ori în fața alor vr'o 300 mii oameni, cari toți s'au mnunat de el. El și-a putut conduce monoplanul după voința sa, ridicându-se la înălțimi preste 100 mt. și coborându-se până aproape de pământ, de unde se ridica din nou în sus.

Miersuri, în 27 Octomvrie st. n. a plecat Blériot și la București, unde deasemenea va ținea conferință și va face câteva suir, și coborări și apoi va merge airea cu buzunarul — plin. Al naibii franțozul, cum știe să ne ducă paralele!...

— **Björnsterne Björnson lovit de un nou acces de paralizie**. Din Cristiania se anunță că starea bătrânului scriitor Björnson s'a înrăutățit iară, în urma unui acces de paralizie. Facultatea vorbirei nu i-a fost răpită.

— **Regele Bulgariei bolnav**. Din Sofia se anunță: Regele Ferdinand s'a îmbolnăvit eri subit. Imediat a fost chemat la patul bolnavului medic de curte Csraetzker.

— **Listă neagră**. V. Orendi șeful ziarului naționalist german din Timișoara: „Deutsch-ungarischer Volksfreund”, a fost osândit la 2 luni închisoare și 400 cor. amendă, pentru articole de cuprins agitatoric. Bănuelile ridicate de procuror în contra Șvabilor bănățeni, au deșteptat multă amărăciune, în sânul acestora.

— **Mare furt la poșta din Bpesta**. La filiala din circumscripția IV. a poștelor din capitală a perit între împrejurări de tot ciudate un săculeț cu piese de aur în suma de 35.000 cor. Imediat după descoperirea

rirea furtului, poliția a dat în dâra făptuitorului, dar fără rezultat. Suspicionat este un servitor de poște și nevasta acestuia, care în momentul dispariției banilor, a trecut prin biuroul, în care zăceau pe masă cinci săculețe cu piese de aur.

— **Țarul în Italia**. Nicolae II. și-a început deja voiajul spre Italia. Țarul a sosit cu suita sa la Varșovia, unde a trecut în revistă compania de onoare, care era postată pe peron. După o petrecere de câteva minute în gară, trenul de curte și-a continuat drumul. La Raconigi să iau cele mai întinse măsuri de precauțiune pentru siguranța țarului. Hotelierii la ordinul poliției au denunțat tuturor străinilor cartierul, iar hotelurile au fost ocupate de poliști și agenți secreți. Pe întreagă întinderea liniei ferate, pe unde trece trenul țarului sunt postați soldați. Măsurile de precauțiune sunt atât de severe, încât poliția italiană a arestat pe 3 agenți secreți ruși, cari numai în mare greutate au reușit să se legitimeze. Iată cu ce simpatie primesc popoarele civilizate vizita sângerosului țar, urgisit pentru cruzimele sale de toată lumea.

— **Atentatorul lui Napoleon III.** — Ministrul președinte francez, Briand a primit zilele acestea o petițiune de conținut cât se poate de original. Scriitoarea acestei petițiuni este fata decapitatului atentator al lui Napoleon III., care pretinde să i-se restituie cu camătă cu tot cei 16 mii de franci cari au fost luați dela Orsini în momentul când au fost arestat. Felician Orsini a fost membru unei vechi familii de nobili din Italia. Atentatul cu bombă săvârșit contra lui Napoleon III. a costat viața a 56 oameni. Napoleon însă a ramas neatins. Orsini e considerat de italieni și de republicanii francezi ca erou care s'a jertfit pentru o idee măreață. — Se va restitui oare matroanei averea confiscată a tatălui ei.

— **Prevestirea cutremurelor**. Profesorul italian Stiatesi ar fi născocit un instrument, care vestește orice cutremur cu

FOITA.

Icoană.

Să așterne, tristă, frunza
Pe pământ îngălbenită,
Ca visarea distrămată
Dintr'o inimă zdrobită...

Zugrăvit în mii de forme,
Pare 'ntinsul din grădină;
Lângă gard își pleacă fruntea,
Veștejită o cuprină.

Joacă hora 'n dragă voia
Printre ramuri moarte, vântul
Un pribeag din alte vremuri
Ce 'ndârjit își cântă cântul...

Cătă jale nu deșteaptă
De a ei vraje, goală, firea,
Într'o inimă sârmană
În care s'a stins iubirea?...

Toader Opincă.

Discursul de deschidere

la adunarea generală a „Asociațiunei”
de vice-președintele

Andrieu Bârseanu.

*Excelență, Înalt Prea sfințite Părinte!
Doamnelor și Domnilor!*

Sunt abea 4 ani, de când Asociația noastră s'a întrunit mai pe urmă în acest oraș, cu privilegiul deschiderii sărbătorești a clădirii, în care ne aflăm în aceste clipe. De atunci adunările generale ale însoțirii noastre culturale s'au ținut în trei puncte externe ale regiunilor locuite de Români în aceasta patrie: în Brașov, în Bistrița și în Șimleul-Silvaniei.

Dacă însă de astădată, în urma mai multor împrejurări a trebuit să părăsim punctele mărginașe și să ne întrunim de nou în obârșia Asociației noastre, avem cel puțin mulțumirea, că putem fi din nou în locul acela, de unde a pornit acest isvor dătător de viață, menit a reînprospăta sufletește întreg neamul nostru din această patrie, ne putem înfățișa mai cu înlesnire înaintea ochilor noștri sufletești figurile acelor bărbați vrednici, cari l'au scos la iveală și i-au dat curs prin veacuri și generații,

le putem judeca mai bine intențiile, le putem prețui după cuviință meritele, și însuflindu-ne de exemplul lor, vom căuta să urmăm și noi pe calea deschisă de dânșii. În deosebi avem privilegiu a ne aduce aminte de bărbatul acela epocal, căruia o parte mare din poporul nostru are a-i mulțami așa de mult, care a stat la leagănul Asociației noastre, ocrotindu-o cu brațul său părintesc și arătându-i calea, ce avea să o urmeze în viitor, și dela nașterea căruia s'a împlinit nu de mult o sută de ani.

Era înainte de aceasta cu aproape o jumătate de veac. Poporul nostru, trezit din „somniașul cel de moarte” prin zguduirea produsă de curentul electric ai anilor vijelioși 1848-9, căuta să-și asigure și el în aceasta patrie o poziție vrednică de număr și de destoinicia lui. Conștins, că numai prin luminarea minții își poate croi un viitor mai fericit, el aduse pe altarul științei și al culturii jertfe neașteptate de mari pentru, un popor abea scăpat de iobăgie, și pe timpul absolutismului de 10 ani, ce urmă după suprimarea Revoluțiunii, el ridică în toate părțile țării institute de învățământ mai mari și mai mici, care începură a lumina întocmai ca seara stelele pe cer. Teascurile oprite atâta vre-

multe ceasuri înainte. Zilele trecute s'au făcut experimente în Florența la observator. La 2 și 25 m. instrumentul a arătat că se apropie un cutremur. Și'n adevăr peste opt ceasuri s'a cutremurat pământul în Florența, Veneția, Triest, Agram etc. Se vor înzestra cu acest instrument toate observațiile italiene.

— **Vesuvul în activitate.** Din Neapole firul telegrafic anunță că din 23 Oct. d. a. ignivomul Vesuviu este în plină activitate. În două rânduri din crater au eșit puternice tunete și sburau petri până la înălțimea de 10 metri.

— **Lupte sângerease în Turcia.** În 23 Oct. n. după cum anunță »Sabah« în Seabia sandjaciul Asyr au fost ciocniri sângeroase. Arabii lăsând pe câmpul de luptă 400 de morți, au fugit. Să crede că șeful răscoalei Said Idris s'a refugiat în Masina.

A XIX-a expoziție de vite

aranjată de

„Reuniunea română de agricultură din comit. Sibiu“.

I. Programul

expoziției de vite, ce se va ținea *Duminecă în 7 Noemvrie n. 1909, în comuna Marpod.*

1. Cu scop de a înainta economia de vite, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“, va aranja la 7 Noemvrie n. 1909 în comuna Marpod o expoziție de vite împreună cu distribuire de premii în bani.

Expoziția se va mărgini de astădată la vite cornute cu excepția caprelor.

2. Expoziția se va ține în ziua amintită, începând dela 10 oare înainte de amiază și până la 1 oară după amiază, când va urma premiarea.

Expoziția se va ține pe »Locul de târg«.

3. La expoziție nu se primesc decât

me pentru Români, începând a se pune în mișcare și ici colea începând a se ivi câte o cărticică, câte un calendar sau câte o gazetă românească. Intreaga viața socială, economică și culturală a poporului nostru se putea asemăna cu un părau, care simțind razele călduțe ale soarelui de primăvară și desbracă cojocul său de ghiață și pornește năvalnic, vesel și plin de încredere, la vale.

În acele clipite de redășteptare națională, o seamă de bărbați cei mai mulți oameni tineri, voind a grăbi și mai mult sborul de înaintare al poporului lor și a întruni spre același scop năzuințele neamului întreg, care lucraseră până acum izolate, se gândiră la înființarea unei asociații obștești Românești, care să aibă ca scop spriginirea tinerei literaturi naționale și răspândirea culturii în straturile cele mai mari ale poporului, și la care să poată lua parte ori care român cu tragere de inimă pentru înaintarea neamului său, fără deosebire de stare socială și de confesiune.

Era o idee nouă aceasta, o idee, care multora li se va fi părut în timpul acela îndrăzneț și grea de îndeplinit, mai cu seamă știindu-se că împrejurările vitrege ale trecutului îi împărțise pe Români în

vitele locuitorilor din comunele: Marpod, Ilimbav, Alțina, Chirper, Nocrich, Fofeldea, Hosman, Cornățel, Țichindeal, Săsăuș, Bendorf și Nucet.

Pentru vitele aduse afară de Marpod se cer pasapoarte în regulă.

Cerând trebuința proprietarii au să dovedească că au ținut înșiși vitele timp de $\frac{3}{4}$ de an cel puțin.

Oile trebuie expuse în grupe de cel mai puțin de 3 capete altcum nu se premiază.

4. Primirea vitelor în expoziție se face prin comitetul aranjator local, care va publica din parte și dispozițiunile luate. — Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate.

La fiecare vită, respective grupă de oi, se alătură o tăbliță sau bilet, cuprinzând numărul curent, etatea vitei și numele proprietarului.

5. Exponenții sunt îndatorați a purta înșiși grijă de vitele lor și a le da hrana trebuincioasă.

6. Se vor distribui 50 premii în sumă totală de 300 cor. datorite de comisiunea economică a comitatului Sibiu, și anume se vor distribui următoarele premii:

Grupa I. Bovine de prăsilă (rassa indigenă și străină):

a) tauri de 3—5 ani: 3 premii de câte 10 coroane;

b) vaci de 3—8 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor., 2 premii de câte 6 cor. și 3 premii de câte 5 cor.;

c) junice și tăureni de 1—3 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor., și 4 premii de câte 5 cor.;

d) vițele de $\frac{1}{2}$ —1 an: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor., 6 premii de câte 5 cor. și 6 de câte 2 cor.

Grupa II. Oi de prăsilă:

a) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 cor. și 2 premii de câte 5 cor.;

b) noatini din 1909: 1 premiu de 5 cor., 2 premii de câte 4 cor.;

două tabere, care rar avuseră privilegiu a se regăsi una pe alta, ca bunăoară în mărețele zile din primăvara anului 1848. Era însă la tot cazul o idee fericită, o idee mântuitoare, care trebuie să ne fie program pentru toate timpurile, o idee, care în adevăr merită să fie adusă la îndeplinire.

Dar pentru ca aceasta idee să se poată întrupa, era lipsă de o minte conducătoare de un bărbat cu vază, care să ia în mâinile sale conducerea întreprinderii plănuită și care să mijlocească recunoașterea ei din partea autorităților politice mai înalte ceea ce nu era ușor de obținut în timpurile acelea de guvernare aspră, când libertățile publice erau suspendate și când ori și ce mișcare socială sau politică era urmărită cu ochi de Argus.

Privirile tuturor se îndreptară de sine în acele clipite spre marele Arhiepiscop Andrei Șaguna, care dăduse dovezi așa de strălucite de bărbăție și de pricepere în vâl-mășagul anilor 1848/9, care lucrase cu aceași energie în cursul Domniei absolutiste pentru înaintarea poporului său și a bisericii sale, și care se bucura de o trecere deosebită în cercurile cele mai înalte politice cunoscut fiind ca unul din sfetnicii cei mai de încredere ai Coroanei.

c) noatine din 1909: 1 premiu de 5 cor., 2 premii de câte 4 cor. și 1 premiu de 3 cor.;

d) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 cor. și 2 premii de câte 5 cor.

II. Premiarea.

1. În scopul premiării, comitetul central al Reuniunii agricole a ales juriul consistător din d-nii: Pantaleon Lucuța, Guido Putkovsky, primpretor în Nocrich, ca reprezentant al comisiei economice comitat.; I. Chirca și P. Dragits, ambii din Sălște; A. Cosciuc, Dr. I. Stroia, R. Simu, Vic. Tordășianu, Dr. P. Șpan, Dr. V. Stan, Dr. Lucian Borcia, E. Verzariu, O. Stefla și Andrei Teodor, toți din Sibiu; Nicolae Iosif învățător din Aciliu; Ioan Popescu din Sibiel; I. Ullrich veterinar cerc. în Nocrich; Ioachim Muntean protopresbiter și Ioan Părau, paroh, din Nocrich; Florian Bologa par., Octavian Sumea, inv., Mateiu Cătană, I. Matei Nr. 200 și Zev. Maniș, ec., din Marpod; Eliseu Bălăban, comisar de drum și Ioan Petrișor paroh din Alțina; Nic. Gavrea, paroh și D. Duca, notar din Bendorf; Ioan Holerga paroh din Chirpăr; Nic. Petra-Petrescu, dir., Val. Bonea, capelan, Aur. Milea, not., I. Maniu, cassar de bancă, P. Sopa Nr. 36 din Fofeldea; Ioan Alexandru, par., Precup Marin, not., și I. Stănuț, econ. din Ilimbav; Aron Meșianu, paroh, Dionisie Ganea ec., din Nocrich; I. Damian, paroh, I. Fruma, inv. pens., I. Olariu, inv., N. Radu, ec., din Nucet; T. Benchea, G. Simplăcean, par., I. Căliman, inv. pens., N. Bunescu notar, S. Mișu, primar, din Cornățel; I. Pampu, inv., I. Morariu, paroh, din Hosman; N. Buzea, notar, I. Popovici, paroh și G. Stănuț, inv. din Săsăuș; T. Mișu, notar, I. Tatu, par., D. Dragoman, inv., I. Ienciu, ec. din Țichindeal. Membri absenți sau împiedecați dela vot se înlocuiesc prin suplenți.

2. Nu este ertat a funcționa nimenea ca juror, când este vorba de vitele proprii sau de ale rudeniilor mai de aproape.

3. Juriul ia în primire lista generală

și Șaguna înțelegând însemnătatea ideii, ce bătea la poarta vieții, nu stete un minut pe gânduri, ci îndată se puse în serviciul ei, cu toată bărbăția și cu toată seriozitatea ce-l caracterizau. El puse numele său alături de al nemuritorului Arhiepiscop și Metropolit Alexandru Sterca Șuluțiu în fruntea petiției din 10 Mai 1860, adresată Locotenentului transilvane și subscrisă de 171 bărbați de ambele confesiuni, preoți și mirenii, prin care se cerea voie pentru ținerea unei adunări consultative în vederea întemeierii societății plănuită și în care se accentuiază încă la început adevărul: „Nu suferi nici o îndoială, că fundamentul întâi al înfloririi fiecărui stat este cultivarea morală și luminarea poporului, și bunăstarea lui prin acestea condiționată“; ia invitarea lui, trei fruntași ai neamului: nemuritorii Gheorghe Bariș și Timotei Cipariu, precum și venerabilul domn Ioan Pușcariu, octogenarul de astăzi, de care ne bucurăm, că-l vedem încă în viață, au lucrat trei proiecte de statute, din care Șaguna însuși a combinat unul, pe care l'a înaintat prin guvernul provincial transilvan Cancelariei aulice spre orientare pentru concederea adunării de constituire; sub conducerea lui se ținu în zilele de 9—11 Martie v. 1861 aceasta adunare numită »conferință«, în care se

a vitelor expuse, examinează pe rând și cu deosebită luare aminte fiecare vită și apoi se consultă asupra premiării, îngrijindu-se ca publicul și exponenții să nu înrăurească cătuș mai puțin asupra hotărârilor de luat.

4. În ședința ce urmează examinării vitelor, membrii juriului se consultă din nou și se pronunță, dovedind îndreptățirea propunerilor și apoi hotărând cu majoritate absolută de voturi.

Președintele votează întotdeauna. La caz de voturi egale decide soarta.

Asupra fiecărei premiări se votează deosebit.

5. Exponenții de premiat se petrec în o listă separată, care odată stabilită, se subscrie de președinte și secretar, precum și de alți doi membri ai juriului.

6. Împărțirea premiilor urmează a se face în mod sărbătorește, ținându-se mai întâi o vorbire în prezența juriului și comitetului aranjator, a exponenților și publicului întrunit.

Exponenții premiați adevăresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrică: »Adevăresc primirea în regulă a premiului«.

7. Secretariul juriului se însărcinează a compune un raport special asupra expoziției și premiilor. Raportul scris de președinte și secretariul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunii.

III. Dispozițiunile de premiare.

A. In general:

1. Scopul expoziției este mai ales a urni și încuraja adevărata propășire în economia vitelor, drept aceea, în privire se va lua nu atât intențiunea vădită de a străluci cu vite de paradă, ci mai cu seamă buna chibzuire în alegerea vitelor de prăsilă, hărnicia și inteligența dovedită în realizarea scopului urmărit.

2. Prin urmare vitele, altcum defecuoase încâtva, se pot premia în rând cu vitele oarecum desăvârșite. Intervenind im-

desbătura și se votară normele fundamentale ale însoțirii noastre, care rămaseră în vigoare până în anul 1897, și după aceste norme primară aprobarea Prea înaltă, tot sub conducerea lui se ținu aici în Sibiu, în zilele de 23-26 Octomvrie v. 1861, prima adunare generală a noii însoțiri culturale, în care se înscrise cei dintâi membri ai ei, se făcu în consonanță cu statutele constituirea ei pe trei ani de zile, alegându-se ca primul președinte al ei însuși Șaguna, iară ca vicepreședinte eruditul canonic Timoteiu Cipariu, se numiră câțiva bărbăți meritați, români și străini, ca membrii onorari, iar zelosul Gheorghe Bariț, ales cu unanimitate ca prim-secretar, prezentă o serie de propuneri pentru activitatea literară viitoare a societății acum inaugurate.

Așa se începură sub conducerea marelui și în veci neuitatului Archiereu, lucrările Asociației noastre, la început în cadre de tot modeste, din cauza lipsei de mijloace materiale, iară mai târziu cu o intensitate din ce în ce mai mare.

În vara anului 1862 Șaguna conduse memorabila adunare din Brașov, împreună cu o expoziție de manufacturi, prima expoziție românească în țara noastră și poate, și dincolo de munți, iară în vara

prejurările de mai sus, chiar și întâietate se va da vitelor de a doua mână. Dară nici măcar în totala lipsă de alte mai bune nu este ertat a premia vite hotărât rele sau având scăderi însemnate.

3. Astfel, dacă cutare grupă nu cuprinde în destule vite vrednice de premiat, premiile ce ar prisosi se pot destina pentru o altă grupă. Premiile, cari din una sau altă cauză nu s'a fi împărțit, se înapoiază Reuniunii.

4. Aceia, cari au prăsit ei înșiși vitele, vor avea întâietate față cu aceia, cari au expus vite prăsite de altcineva.

Nimenea nu poate fi premiat, care n'a ținut vita în grija proprie $\frac{3}{4}$ de an cel puțin.

5. Acelaș exponent nu poate dobândi decât un singur premiu în aceeaș grupă. Față cu cel premiat în cutare grupă, concurenții din altă grupă au întâietate, presupunând că vitele lor sunt deopotrivă.

B. In special:

I. Bovine (vițele, vaci, tauri).

1. Ca vrednice de premiat se consideră mai ales bovinele, cari intrunesc în mare măsură însușirile vitelor mari, puternice, frumoase la trup, blânde, lăptoase, bune de prăsilă și de îngrășat.

Față cu vitele corcite se va da întâietate vitelor de rasă curată.

2. Între scăderile, cari nu îngăduie premiarea, se numără, trup bolnăvicios, murdar, cum și scăderi, care supără vederea, (d. e. un corn rupt, un mers prost, rane urâte, etc.)

3. Ca semne de lapte mult se consideră trup prelungit, piept larg și foale șerpuit de vine groase; uger plin și mare, nu prea cărnos, nici prea gros, înzestrat cu păr scurt și moale și având 4 țafe moi, deopotrivă de mari; piele molatică, păr subțire și privire blândă.

4. Ca bune de îngrășat sunt a se considera mai ales vitele trunchioase, cu capul mic, oase subțiri, piept larg și căr-

anului 1866, chemat din nou la cărma tinerii Asociației, conduse adunarea din Alba-Iulia, unde întocmai ca la Brașov, ambii Archiepiscopii ai bisericilor române din patrie se aflau unul lângă altul, în mijlocul credincioșilor lor, doritori de înaintare.

(Va urma).

Calul Țiganului.

Un Țigan, Țiganu naibii,
Povestea în sat într'una,
Că el nu grăește fleacuri
Nici nu umblă cu minciuna:
»Că să știți fărtații Dadii,
Nu s'a pomenit pe sate
Cal mai sprinten, mai buestru,
Ca al Danciului Istrate!

»O prăsilă, spui curat,
Chiar de soiu împărătesc
Cu gât gros, spinare lară
Cum la curte să prăsesc...
Apoi nădrăvan la goană
Mai pogan ca sfânt Ilie
Pare Danciul nost călare
Când pe harmăsar să suie!...

»Varsă foc pe nări turbatu
Scânteie chiar din copite

nos, șolduri îndepărtate, coabză lătreață, piele mișcăcioasă, păr moale.

5. Ca bune de muncă se consideră mai cu seamă vitele osoase, cu picioare cam lungi, piept larg și rotunzit, șolduri puternice, unghii sănătoase, mers vioiu și regulat.

II. Oi.

1. Întâietate se cuvine mai întâi oilor mari, cărnose, lăptoase și bogate în lână frumoasă și subțire, moale și lungă, deosemena se cuvine întâietate oilor de soiu vestit și însoțite de miei cu blană aleasă.

2. Rassa țigaie și stogoșe se preferă rassei, bărsane (țurcane).

Din ședința comitetului central al »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului«, ținută la 7 Octomvrie n. 1909.

Pant. Lucața
prezident.

Vict. Tordășianu
secretar.

ECONOMIE.

Despre pășunea de toamnă.

Timpul călduros cu ploile abundante din ultimele luni au făcut, ca întreagă vegetațiunea, care era pe unele locuri chiar uscată, din cauza secetei din cursul verei, să înverzască din nou și să crească așa de tare, încât nu numai că a dat o cositură bună de otavă, ci totodată și o pășune minunată.

Bătrânii noștri zic, că o toamnă așa de frumoasă și bogată în pășune nu s'a pomenit de multă vreme. Îți crește inima văzând câmpiile înverzite din nou; iarbă, trifoi, pir, mohor și costree acopăr nu numai fânațele și pășunile, ci totodată și miriștile. Vitele găsesc hrană din belșug pretutindeni și s'au îndreptat mult, în ur-

Sare 'n sus și svârle 'n slavă
Și-apoi dai pe sforăite!
Spulberă tot sub potcoavă
Rânchează de urlă satu
Face zoale, stă să crepe
Ori să turbe spulberatu!

»Să 'ngrozește inimoara
Și îți tremură cămașa,
Iar de te sui și călare,
Parcă ești chiar »Buli-bașa!
Apoi ie curaj de'l mare
Să'l oprești când el pornește,
Că își încovoie gātu
Și la pământ te trânteste!

»...Te izbește, Doamne iartă!
De gândești la sfântul raj,
Ori te duci în el deadreptu
Făr' să strigi batăr un — vai!
Mai dăunăzi, Culă Crețu,
Ce-o gândit iel?... hai călare!
...Să te uiți acum la dânsu,
Că nu cere de mâncare!...

La târg de il duci, mămucă,
S'adună 'n jur șapte sate:
Nu e cal în toată țara
Ca al Danciului Istrate!...
Spui pe suflet, Românică,

ma căreia și prețurile lor s'au ridicat.

Fiindcă economia vitelor e ocupațiunea principală a locuitorilor din ținutul acesta, ar fi bine, ca din pășaniile din anii trecuți și din cele prezente să învățăm mai mult, ca să nu ne vină mereu, aceleași năcazuri pe cap.

După cum spun veterenarii au perit mai multe vite. Cauza peririi nu e ceva boală lipicioasă ori de nevindecat, ci numai *tâmpna* adică *umflătura de burduhan*, cauzată din nepăsarea, negrija și ușurătatea proprietarilor de vite, lăsând ca vitele lui să pască pe rouă, ori brumă ori prin ploaie.

Nu-i ertat să se mâne la păscut în zori de zi, adică pe rouă, brumă ori ploaie, iar fiind pășune din abundență nici să le adăpăm nu-i bine, fiindcă iarba păscută (mai ales trifoiul, luțerna, mazăricea, iarba înrouărată, ori brumată etc.) ea singură conține multă apă, iar prin asta numai se grăbește descompunerea mâncării în burduhan, când se nasc o mulțime de gazuri, cari fac ca burduhanul să plesnească, iar vita să piară. Dimineața nu-i bine să lăsăm vitele să iase la pășune cu rânza goală, ci peste noapte le dăm și ceva uscat, bunăoară o mână de pae, coceni de cucuruz ori fân. E de-ajuns să le mănăm după răsăritul soarelui, iar după amiază le mănăm acasă înainte de ce ar sfinți soarele.

Dacă observăm din vreme, că vita se umflă, numai decât o scoatem din pășune, îi punem un căluș în gură și mănăm încât se poate la deal.

De suntem în apropierea casei. îi turnăm o fele de apă de var și numai decât chemăm veterenariu, care va ști ce e de făcut.

»R. B.«

Că i-au dat cincizeci de zloți!
...Și l'a dat că i-a fost frică,
C'a fost o ceată de hoți!...

»Iel cerea -- o sută bună!
Nu crede că mint, fârtate,
Nu mint... c'ășa cal-odată
Nu s'a pomenit pe sate!
Dar l'a dat mai mult de groază,
L'a vândut de mare silă,
Ca nu cumva să 'i-l fure
Hații eia fără milă!...

— Taci din gură! — zice atuncia
Românul care'l asculta, —
— Crezi că's prost să-ți cred io ție
De faci așa vorbă multă?!...
L'a vândut? Atunci mă iartă,
Că n'a mers nici zece zloți
Să fi iost încă pe-atâta,
B'a să'l fi dat chiar la hoți!...

A. Delascurta.

Morburile vitelor.

Precum se știe vitele încă sunt suse adeseori la diferite morbururi, cari uneori jignesc sănătatea lor în mod simțitor bângând în grije pe cei ce le au în stăpânire. De aceea cred, că nu este de prisos a vorbi în șirele de față despre unele morbururi ce se ivesc mai adeseori la vite și în special voi insista asupra morbului ce îl capătă caii cu deosebire, cunoscut sub numele de colică sau după cum îl numește poporul mătrici.

Mătricea vine din diferite cauze și nu e tocmai greu a afla cauzele din cari derivă, dacă vom face unele cercetări. Mătricea vine, că li să dă mâncare multă și după aceea se înhamă punându-se la mișcări repezi. Lucrul acesta să întâmplă mai cu seamă la caii nutriți cu fân stricat, cu paie tocate, ovăs nou și prea mult, fân muciegăit, lucernă sau trifoiu prea mult.

Din cauza răcelii, atunci când caii sunt apucați de o ploaie rece neașteptată fiind caii tunși sau nepârțiți, sau fiind asudați nădușiți li să dă o apă prea rea, cu ghiață, sau că dimineața sunt sloboziți a paște cu stomacul gol prin iarba cu rouă, unde mănâncă cu lăcomie, orică în timpul iernii li-se dă nutrețuri acoperite cu zăpadă. Din cauza dinților răi sau măselelor tocite, la care împrejurare contribuie și etatea cailor. Caii bătrâni cu deosebire nu pot mesteca nutrețurile cum să cade, și de aceea sunt siliți a trece în stomac, fânul, paele, ovăsul și alte nutrețuri aproape nedumnicate și ca atari provoacă *simptoanne neliniștitoare* în burtă. Din cauza pășunii de pe locurile năsiptoase, care iarba fiind oarecum în amestec cu năsip, trece astfel în stomacul cailor.

Să mai întâmplă uneori, că nutrețul ce li-se dă ajung corpuri streine prin el, ca cuie, ace, bucăți de sdranțe etc. cari după ce le înghite animalul provoacă perturbațiuni intestinale.

Semnele după care se cunoaște calul cu mătrice sunt, neastâmpăr, lipsă de mâncare, tristăr batere din picioare, tăvălire, să întoarcă cu capul uitându-se la pântec, ferbințeală și răceală momentană la trup, oprire în urnare și balegă. Când calul să tăvălește și trăneste jos fără a se mai uita pe ce cade, rânindu-se la trup, atunci el e cuprins de o mătrice într'un grad mai pronunțat.

Pentru tămăduirea sau vindecarea acestui morb, medicii veterenari prescriu următorul recept: să se dea calului pe gât o jumătate sau trei sferturi de litru de vin încălzit bine, în care e bine să se pună o lingură de scorțișoară sau chiar boane de piper, după ce se va strecura. În loc de vin cald se poate da ceaiu de mușetel sau româniță, sau ismă, în acest ceaiu se poate pune pentru a mări efectul o bucată de canfor în mărimea nucii sau oului, sau zama dela 8—12 capete de mac. Alt leac: Să se preumbe calul bolnav la paș cam un sfert de ceas, în urma cărei preumblări să fie frecat bine cu paie uscate pe picioare și pe sub pântec până când să încălzește bine pielea apoi se stropește cu spirt curat sau de camfor cu un sfert de litru, în care e bine a se pune și 2—3 linguri de terpenin; Să mai poate face însă și alt ceai încălzim bine 5—6 litri de apă cu săpun,

la care mai adaugem 1—2 linguri de glicerină, aceasta apă se bagă apoi sub coada calului pe unde se balegă cu un maț de gumă, după care lucrare ne îngrijim a împede ca apa afară, apăsând câteva minute coada calului.

(G. de Dum.)

Lucrarea pământului.

Ori și care plugar știe că bucatele și ori ce plante numai așa pot crește să aducă roade îmbelșugate, dacă pământul în care se află ele sămănat e bine lucrat. Fie pământul ori cât de bun, dacă nu e la timp lucrat, nu va aduce recoltă îmbelșugată. Și aceasta din cauza că pământul prin lucrare să face mai pufăios, mai afănat, și așa fiind apa, aerul, lumina și căldura, străbat cu înlesnire prind el, ajutând topirea materiilor nutritoare, prefăcându-le în sucuri pe cari le sug rădăcinile plantelor. Prin lucrarea pământului să sterpsc și o mulțime de viermi și ouă de a le insectelor stricacioase, precum și tot feliul de burueni veninoase și stricacioase dezvoltării plantelor.

Lucrarea pământului să face cu diferite unelte și în anumite anotimpuri a le anului, precum e și feliul plantelor ce avem de a prăsi în el.

Primăvara să sapă în grădina de legumi să ară la câmp pentru sămănaturile de primăvară cucuruz, ovăs, cartof, napi, ș. a. și să sapă plantele de sapă cum e cucuruzul napii, cartofii etc.

Vara apoi să face ogorul și întorsul pentru sămănaturile de toamnă, iar toamna sămănam grâu, secară ș. a. ci arăm pământurile rupte din paște și alte locuri pentru a se derege pământul prin gerul de peste iarnă.

Unelte (instrumentele) pentru lucrarea pământului sunt de trei feluri:

a) unelte de mână adică acele cari le folosim la lucrarea pământului cu puterea mânilor noastre cum sunt, sapa, harșaul ș. a.

b) unelte de vite, acele cari le folosim la lucrarea pământului cu puterea vitelor, cum sunt: plugul, grapa, mașina de săpat sămănat, cosit, greblat ș. a.

c) mașinile de abor, acele cari se folosesc la lucrarea pământului mănate de puterea aborului (vaporului.)

Dintre aceste feluri de unelte, pe noi ne interesează mai de aproape cele de vite, ca singure folosite azi de plugarii noștri la lucrarea pământului. Cele de mână le folosim la lucrarea grădinilor de legumi mai ales și ori cine știe folosirea lor, de aceea nu vom vorbi despre ele. E adevărat că sunt pluguri de abur cu mai multe brazde și cari ară pământul la afunziune de un metru chiar, dar despre aceste și alte mașini de abor, fiind că la economiile mici nu se folosesc, nu vom vorbi aci.

Cel mai de frunte dintre instrumentele ce le folosim la lucrarea pământului e plugul. El taie pământul în fășii (brazde) pe cari le întoarcă și le sfărâmă.

Astăzi avem fel și fel de pluguri făcute în diferite forme, care de care fiind laudat ca mai bun pentru lucrarea pământului, dar nu așa a fost înainte de asta, nu cu sute da abia numai cu zeci de ani. Până bine de curând era folosit de plugarii noștri plugul de lemn, chinuindu-se și om și vită de moarte chiar cu folosirea lui. Înainte de a fi plugul de lemn însă, era și mai rău

Câtă vreme n'au scormonit bieții oameni pământul cu un cârlig simplu de lemn, pe care mai în urmă lau îmbrăcat în fer la vârf și încetul cu încetul l-au tot îmbunătățit plugul, până la starea lui de azi și încă economii dibaci silesc mereu a-l mai îmbunătăți. Azi plugurile de fer sunt folosite de toți economii de pământ. fiindcă aceste pluguri sunt mai bune pentru lucrarea pământului, căci arăm cu ele cum voim de afund, arăm cu spor și răscolim pământu de o potrivă.

Plugul de fer are mai multe părți:

Grindeiul, este partea aceea care zace pe roțile și care cuprinde toate celelalte părți în sine.

Bârșă, partea care leagă grindeiul cu plasul.

Plasul e partea aceea în care se înțepenește ferul cu cormanul.

Ferul lung și lat este împreunat într-una și să mișcă într-una cu cormanu la fiecare brazdă cu ajutoriul unui cârlig.

Coarnele sunt înțepenite în grindeiu și servec în regularea brazdei și apăsarea plugului în pământ.

Roțile pe cari se așează grindeiul și cari înlesnesc mișcarea plugului.

Schimbătoarea, este partea aceea cu ajutoriul căreia regulăm brazda.

Potângul e o curea de pele groasă ori un lanț, care leagă grindeiu de roțile.

Plugul îl folosim la aratul pământului. Arăturile s de trei feluri: superficiale (mai pe deasupra) cam 0.1 m., mijlocii cam 0.2 m. și afunde cam peste 0.2 m.

Arăturile de toamna. cari se fac pentru îmbunătățirea pământului să fac adânci, ca să degere pământul peste iarnă și se adune multă umezeală în sine.

Arăturile adânci sunt foarte bune, căci rădăcinile sămănăturile pot străbate afund, fiind scutite de secete mari, putându-și trage nutremânt mai mult și mai lesni ca sămănăturile din pământurile arate superficial

Economii noștri nu prea fac arături afunde, să tem de ele, pentru aceea nici holdele nu prea sunt frumoase.

Prin arăturile adânci îmbunătățim pământu pentru aceea ele trebuiesc făcute ori ce pământ, afară dacă prin ele am scoate petris ori nesip dela afund. Și din trun pământ mai rău putem face pământ bun primarăturile afunde căci prin ele pătura bună de deasupra e băgăm la afund unde ajung rădăcinile plantelor și scoatem deasupra pământ mai sărac care prin gunoier și degerare să face și el bun.

De lucrarea pământului să mai ține și grăpatul care să face cu grapa. Mai bună e grapa cu colții de fer căci așează și mărunțește pământul mai bine. Grăpatul are de scop mărunțirea brușilor, acoperirea seminței și oblierea locului. Pe unele locuri folosesc și tăvălugul — un sul gros de lemn ori de fer, cu care se apasă pământu ca să păstreze astfel jilăveala timp mai îndelungat.

Asupra celorlalte unelte pentru lucra-

rea pământului nu mă mai tind cu descrierea lor, fără îndemn pe economii noștri a le introduce și folosi în economiile lor căci numai spre folosul și înaintarea proprie o fac aceasta fiind ele dovedite de bune și practice.

Badea George.

Sfaturi practice.

La încuarterări de soldați în comune dispune primariul. Contra dispozițiilor lui se poate recura la primpretorul. Până la decisiunea acestuia însă, poruncile primarului trebuie împlinite. Cheltuelile pentru încuarterare trebuie cerute dela primărie. (Art. de lege XXVI. §§. 14. 15. din 1879)

Act de naștere se va cere pentru cei născuți înainte de 1 Octomvrie 1895 dela preotul respectiv, iar după aceste dat, dela matriculantul statului din localitatea unde s'a născut respectivul. (Art. de lege §. XXXIII. 29 din 1895).

În atențiunea cultivătorilor de vii. După noua lege a vinului fiecare proprietar de vii, care are mai mult de 4 jug. de vie este dator a purta o evidență asupra mustului și vinurilor sale. Atragem deci și noi atenția celor interesați, ca să se îngrijească din bună vreme de procurarea libelelor sau cărțicelilor de evidență, ca îndată după terminarea culesului să poată inserie cantitatea de must produsă. Faptul, că cineva a obicinuit sau voește să-și vândă mustul resp. vinul îndată sau scurt timp după cules nu scutește pe nimeni de obligământul de a purta evidența. Câtă vreme vinul se află în pivniță, proprietarul aceleia este responsabil pentru cantitatea și calitatea lui și astfel la o eventuală inspecție este dator a da seamă despre rezultatul culesului și a schimbărilor întâmplare. Din motivul acesta trebuie procurate din bună vreme evidențele de vin și a le păstra chiar și după vânzarea mustului sau vinului După cules coalele și libelele de evidență vor avea o căutare extra-ordinară, și de oarece pe alocurea ele se pot găta pela vânzători, pentru ocolirea pedepselor, destul de simțitoare, recomandăm cultivătorilor noștri a și le procura de pe acum.

Petelz de petroleu din podine albe să pot scoate în următorul mod: să facem un amestec din trei părți de praf sfântat de lut și o parte de natron, din care la folosire să ia numai puțin și să udă cu apă, după aceea să unge pe locul pătat. După un timp de 6—8 ceasuri vor peri petele și se poate spăla podina.

Ai mătreață pe cap? Spală-te bine pe cap, freacă-te apoi cu albușul unui ou, lăsându-l să stea pân așa cam un sfert de ceas, când apoi te speli bine cu apă caldă. Repetind de mai multe-ori aceasta spălare ești curețit de mătreață.

Vi se prăseșc cumva bureți prin lo-

cuințe din cauza mucezelii, și știți că aceia sunt stricacioși sănătății. Deci sterpițiți spălând acel loc de mai multe-ori cu apă cât se poate de sărată, iar dacă bureții sunt sub podine e destul și presărați un strat de sare peste acel loc.

Vreți să curețiți covoarele? — lucrul acesta-l puteți face mai bine iarna așezându-le cu fața cea bună pe zăpadă și bătându-le bine apoi cu prăvuitorul, și să se taie o căpățină de varsă (curechi) în două părți și să se frece bine cu aceasta. În chipul acesta tot pravul și necurețenia rămâne pe zăpadă iar covorul rămâne ca nou.

Ți s'a înroșit nașul cumva cum de obicei bolesc unii? freacă-l în fie-care seară 5 minute cam cu o bucată cât un bon de mazăre din leacul chlor-cali 1.0, alifie paraffin 90.

Vrei să desgheți ferestriile înghețate? freacă-le cu un petec miat în spirt.

CĂRȚI, FOI și REVISTE.

Carte de școală aprobată. Ministerul cultelor și al instrucțiunii publice prin ordinațiunea de sub Nr. 101.253/909 pe baza criticei oficioase a aprobat și suscept în conspectul cărților concesionate pentru școalele secundare cu limbă de propunere românească următorul manual de școală: *Retorica și cartea de cetire* pentru învățământul secundar. Ed. II. Revăzută și întocmită conform noului plan de învățământ de Greg. Pletosu și Ioan Gheție. Nászód. Tipografia G. Matheiu, Besztercze. Se poate procura cu 3 cor. 80 fil. exemplarul atât dela autori din Năsăud, cât și dela Tipografia G. Matheiu din Bistrița.

EDITOR-PROPRIETAR și REDACTOR RESP. CONSTANTIN PÖPP.

Prețul bucatelor din Făgăraș.

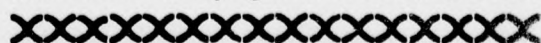
în 29 Octomvrie n. 1909.

Grâu I. mmtr.	cor. 26—25—.
» II.	25—
Sécară	16—15—.
Cueuruz	14—
Ovės	14—
Orz	12—
Fasole	12—
Cartofi (sacu 5 f.)	2—
Unsoare de porc klg.	2—
Slănină afumată klg.	2—
„ albă v. klg.	1.84

Un învățăcel

cu pregătire de 2 clase gimnaziale, sau reale să primește în condițiuni favorabile la Tipografia română din loc.

Depoul general: al adevăratelor MAȘINI de cusut SINGER

se vënd cu cele mai avantagioase prețuri în rate lunare, pre lângă garanție îndelungată. Instrucție gratuită la cusutul mașinei, a broderiei, ca: netedă, rotund, azur, aplicațio, congre, spaniol, smyrna etc. etc.

Atelier mechanic de construcție și reparaturi dela cele mai gingașe puști, mașini de cusut și biciclē.

Articli de construcție pentru arme, mașini de cusut și biciclē, în mare alegere.

Făgăraș,
Ulița Becleanuui 4.

SÁRKÓZY JÓZSEF,
montator de arme, mașini și mechanic.

Publicațiune.

Biserica națională grecească din Brașov, cu data din 10 Octomvrie a. c., sub Nr. 14, a dispus ca stoboarele (gardurile) de pe lângă castelul din Sâmbăta de sus, preliminată în suma de cor. 5640.— a intrat în valoare să se renoveze.

Spre asigurarea îndeplinirii lucrului sus amintit, să publică prin a-

ceasta licitațiune publică, cu oferte închise pe **31 Octomvrie a. c. la 10 oare** a. m., ce se va ținea în castelul din Sâmbăta sup. apuseană.

Doritorii de a licita să invite prin aceasta, că ofertele referitoare la executarea acestui lucru să și le înainteze până la ziua și locul sus numit, cel mult până la 10 oare a. m. negreșit, pentru că cele sosite mai târziu nu se vor lua în considerare.

La suma preliminată de spese să se ofere un vadiu de 5% în hârtii de valoare.

Planul și preliminarul pentru executarea acestei lucrări să poate vedea zilnic în oarele oficioase, la oficiul r. ung. de edile din Făgăraș.

Brașov, 15, Octomvrie 1909.

Curatoratul bisericii naționale grecești, a Sitei Treim din Brașov-Cetate.

2-2

Nr. 568-909
not.

Publicațiune.

Subscrisa primărie comunală din Cârța dă în arândă moara sa cu 3 petri, în 4 Noemvrie 1909 la 9 oare a. m. în cancelaria comunală pe trei ani, începând din 1 Ianuarie 1910 până în 31 Decemvrie 1912. Prețul strigării să va începe dela 1300 cor. dela care doritorii de a licita sunt datorii a depune vadiu de 10% dela prețul strigării.

Condițiunile de licitare se pot vedea în oarele oficioase la primăria Comunală.

Cârța, în 5 Octomvrie 1909.

Maximilian Budac
notariu

Coman Iohann
primar.

Wirklich solide Uhren

HORLOGÉRE „UNION“ ÓRÁK
egyedüli elárultó helye.

Raktári zsebhóra, fali, ingó, ébresztő, földi órákban. — Mindennemű lanczok. — Lásztészeti czikkok, orvosi rendellet után. — A legkényesebb órák szakszerűen javítok. Javításba adott órák 6 hónapra ut nem érzítetnek. — Új torony és épület órák felállítása elvállaltuk.

Hartman Károly
mű-órák
és
lászerezés.
Fogaras
Bethlen utca.

Union Horlogerie

La tipografia și administrația foaiei „Olteanul“ se află de vânzare următoarele:

PROTOCOALE de BANCA

de toate operațiunile precum și COALE pentru cărțile fonduare, Imprimare pentru oficiile preoțești, Matricule, Estrase, Protocoale de agende, Protocoale familiare, Protocoale de evidențe, Conspecte A, B, C, Contracte, Obligațiuni, Coale de rațiuni, Protocoale de postă, Protocoale, de clasificări și absenți de materia propuse, cronică, Tabale de repartiție, Propise de caligrafie, Caete Penite, condeie etc. Cuietanțe, Contra-Cuitanțe, Contracte de vânzare și cumpărare, Cerere de intabulare, rubru la aceste, Fizetési meghagyás. Relațiuni pentru morți. etc. etc.

Precum și mai multe cărți populare, dintre cari amintim:

Cântece din vremea veche, culesse de G. Tulbure, edit. tip. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Țiganul cătană, comedie într'un act, scrisă în versuri de Em. Suciu, inv. Prețul 30 fill.

Au plecat la târg de vite, dialog, de E. Suciu, inv. Prețul 30 fill.

Țiganul în căruță, diafog, de Em. Suciu. Ediția II. Prețul 20 fill.

ANUNCIURI, INSERAȚIUNI și RECLAME

se primesc cu prețuri reduse la administrația foaiei „Olteanul“ în Făgăraș la tipografia C. Pop.

Zarafina și Trafica de tutun

a lui

DUMITRU POPP DEJENARUL

in BRAȘOV, Strada Hirscher Nr. 4.

Are onoare a aduce la cunoștința On. public din Țara Olteului și din împrejurime, că mi-am schimbat localul de

ZARAFIA și Trafica de tutun

în vecinătate de unde am fost, tot în aceea parte a străzii (Strada Hirscher Nr. 4. Brașov) și mă rog de Onor. clientelă a fi cercetată și pe viitor, ca și până acum din partea compatrioților Olteni, căci mă voi sili a satisface cerințele On. public cu toată acuratețea.

Zarafii: DUMITRU POPP Dejenaru!

TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA POPORULUI

Făgăraș, Vár-tér Nr. 46, (casele I. Peia).

(Vis-a-vis de Magistratul orașănescu.)

Esecută totfelul de tipărituri, dela cele mai mici până la cele mai mari, ca: registre, testimonii, chitanțe, citațiuni, cataloage, anunțuri, broșuri, opuri, circulare, invitări, programe, bilanțuri, acții, centuri, blanchete, note, prețuri curente, cuverte, epistole, ord. de dans, bilete de logodnă, de cununie, diferite cărți de vizită, bilete funebre etc. etc. din care se află un asortiment bogat, la cerere și în colorii, cu prețurile cele mai moderate.

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficioase pentru agendele bisericești și școlare; cărți de școală și de literatură populară, revizite de scris, etc.

Comandele din afară se efectuesc repede.

Sprrijiniți instituțiunile românești!

Cu stima

CONSTANTIN POPP,
proprietar de tipografie.